

Oivalluksia tollerin kouluttamisesta

Aurinkoisena lauantaiaamuna 5.10.2024 kokoontui joukko innokkaita tolleriharrastajia Katteluksen tilan upeaan kivimakasiiniin kuuntelemaan koulutuksen johdantoa tuomari Anne ”Titti” Karlströmin luentoa. Titti on Ruotsin spanieli- ja noutajajärjestön SSRK:n tolling-metsästyskoevastava ja on toiminut tolling-metsästyskoe-tuomarina kahdeksan vuotta. Luento olikin monelle jo kokeneemmalle harrastajalle rodun historiasta, alkuperäisestä metsästyskäytöstä sekä rodun ominaisuuksista varsin silmiä avaava. Tulkkina luennon ja koko viikonlopun aikana toimi koulutuksen järjestänyt Heidi Savander. Vieraanamme luennolla oli mukana kutsusta myös kokenut NOME B-koetuomari Tobina Nyman.

Luennolla Titti kertoi novascotiannoutajan historiasta, joka juontaa juurensa Pohjois-Amerikan Micmac-intiaanien aikoihin. He olivat oppineet, että punaketut saalistivat lintuja vedestä houkuttelemalla niitä lähemmäs. Ensimmäiset dokumentit intiaanien metsästykseen käyttämistä punaturkkisista koirista ovat 1600-luvulta. Rotuna **Nova Scotia Duck Tolling Retriever – Nova Scotian sorsia houkutteleva koira** hyväksyttiin Kanadan kennelliittoon vuonna 1945. Tällöin rodun koiria oli rekisteröitynä 15 yksilöä, jotka olivat pääasiassa hyvin läheistä sukua keskenään sillä rodun säilyttämiseksi oli käytetty tiukkaa sisäsiitosta. Nova Scotian Yarmouthin rannikkoalueiden vuosikymmenet paikallisten metsästäjien suosiossa varjeltu pieni sinnikäs koira, jota kutsuttiin myös nimellä Little River Duck Dog, sai siten virallisen rotumääritelmän ja nimen. Suomeen ensimmäiset novascotiannoutajat saapuivat vuonna 1985 ja ensimmäinen pentue syntyi 1986.

Tollerin ei toivota jakaantuvan eri sukulinjoihin käyttötarkoituksen mukaan, vaan se halutaan säilyttää koirana, joka on sekä rotutyypillinen että työkykyinen. Ikävä kyllä rodussa on paljon kasvattajia jotka eivät itse harrasta noutajalajeja ja aktiivisesti vaali käyttöominaisuuksia, ja tähän tulee kiinnittää huomiota. Tänä päivänä joka

neljäs tolling-metsästyskokeen käyttövalio on myös muotovalio.

Rotutyypilliset ominaisuudet

”Tollerin tulee olla kompakti ja voimakas, menettämättä notkeuttaan ja nopeuttaan. Työssään sillä on nopea, säntäävä tyyli, ja se on vahva ja taitava uimari. Se on väsymätön noutaja, joka ei epäröi lähteä töihin. **Toller on itsenäinen, älykäs ja itsepäin**kin koira joka vaatii ohjaajaltaan paljon. Joka ei tunne rodun luonnetta, saat-
taa hämmentyä ja jopa vieroksua yrityksissään kouluttaa koiraa. Kohtele novascotiannoutajaa kuten labradoria tai chessä, ja saat aasin”, kerrotaan kansainvälisesti tunnetun noutaja-asiantuntija James B. Spencerin sanoneen. Toller oli aikoinaan suosittu salametsästäjien keskuudessa, sillä se omaa hyvän ongelmanratkaisukyvyyn ja on hyvä markkeeraaja.

Tolling-metsästys on yhden noutajan laji, jossa yhden koiran kanssa metsästäessä on tyypillisesti vain yksi tai kaksi ampujaa. Toller on jopa enemmän kuin useimmat muut noutajat ympäristöään aktiivisesti tarkkaileva, utelias ja havainnoiva noutaja. Näistä syistä tollerit yleisesti voivat olla ryhmissä herkästi kiihtyviä. Malti ja rauhoittuminen korostuvat tollerია koulutettaessa. Tollerin pitää koetilanteissakin osata vaihtaa täydestä toiminnasta täyteen rauhoittumiseen ja päinvastoin. Tämä on asia, joka vaatii kouluttajalta taitoa ja määrätietoisuutta.

Tolling-metsästyksestä huomioitavia asioita

Ennen laukausta työtapana on tolling (vapaa-
sti suomennettuna tollaus), laukauksen jälkeen tavanomainen noutajatyö. Tollerin ei edellytetä kulkevan luotisuoraa linjaa, vaan sille tyypillistä on hakeutua tuulen alapuolelle, jolloin sen linja voi olla kaareva. Toller on ennen kaikkea ongelmanratkaisija, jonka kuuluu työskennellä itsenäisesti. On tärkeää huomioda, että metsästystilanteissa suurin osa ajasta on passiivisuutta eli odottelua. Käytännön

metsästyksessä ei pidetä vakavana virheenä esimerkiksi paukkunoutoa, sillä tolling-metsästys on yksin työskentelyä ja usein korkeassa kaislikossa.

Tolling-metsästyskoe on Ruotsissa B-koe eli kylmän riistan koe ja siinä on kolme luokkaa, alokasluokka, avoin luokka sekä voittajaluokka. Näiden lisäksi on käytännön metsästyskoe, johon vaaditaan kaksi voittajaluokan Excellent-palkintoa. Käyttövalion arvoon vaaditaan kolme voittajaluokan Excellent-palkintoa sekä hyväksytty käytännön metsästyskoe.

Ajattelavaa novascotiannoutajasta...

kanadalainen metsästysnoutajarotu yksin metsästävä koira
pieni ääntely ei ole virhe
itsenäinen työskentelijä
uteliasuus on tärkeä ja toivottava ominaisuus

Tolling-työskentely (lintujen houkuttelu)

- tolling-osuudessa koira tekee noutoja ilman erillisiä käskyjä
- palautusten suhteen ei vaatimuksia
- tolling on leikkisää
- koiran tulee vaihtaa sekunnissa täydestä aktiivisuudesta täyteen passiivisuuteen

Tästä johtuen toller...

- saattaa kiihtyä ryhmässä
- havainnoi ympäristöään paljon
- pitkästy helposti
- on herkkä paukkunoudoille

Ja toisaalta toller...

- palkkautuu helposti
- on erittäin tarkkaavainen ja tietoinen ympäristöstään
- on erittäin nopea oppimaan

Näitä Tittin luennon asioita jäimme miettimään ja osalle nämä mietteet kolahtivat ikään kuin selittäen miksi tiettyjä ominaisuuksia pidetään virheinä, vaikka ne ovatkin syvällä tollerin perimässä ja niillä on tarkoitus.

*Tollauksessa tärkeää ovat koiran iloinen olemus ja sopiva vauhdikkuus. Kokeessa tollaus-
työn aikana ei arvostella nouto-otetta tai palautuksia.*

Luennon jälkeen noin 25 henkilöä suuntasi Katteluksen tilan Suutarinnokan mökin pihaan, missä vaihdettiin saappaat jalkaan ja suunnattiin kohti mökin takana sijaitsevaa lammen rantaa. Rannassa valittiin ensimmäisen ryhmän vuorojärjestys ja siitä lähti ensimmäinen koulutusryhmä käyntiin.

Tolling- metsästyskoe

Tolling-metsästyskokeessa on pikähti samoja tehtäviä kuin muissakin noutajien B-metsästyskokeissa. Koetehtäviin sisältyvät markkeeraukset, vapaa haku sekä ohjaustehtävät. Kuitenkin tolling-metsästyskokeisiin kuuluu myös muutamia tehtäviä joita muissa B-kokeissa ei ole. Nämä ovat hiipiminen sekä tolling-työskentely.

Seuraaminen suoritetaan tolling-metsästyskokeessa hiipimisenä, jossa ohjaaja kulkee varsin hitaasti ja matalalla, ja koiran tulee seurata vaivatta vierellä. Hiipimisellä matkitaan oikeaa metsästystilannetta, jossa metsästäjä hiipii rannan piilopaikkaan avovedessä olevien lintujen huomaamatta. Kokeessa hiipimisessä testataan koiran kykyä seurata ohjaajaa hiljaa ja rauhallisesti. Koiran seuraamisen tulee olla vaivatonta ja tapahtua ilman toistuvia käskyjä ja ohjaajan huomiota. Kokeessa koira seuraa aina vapaana eikä sitä yleensä kytkeä koko koesuorituksen aikana lainkaan.

Ohjaajan hiivittyä rantaan ja piiloon joko verkon tai luonnollisen piilon taakse, alkaa tolling-työskentely (tollaus). Tuomari kertoo ohjaajalle, montako heittoa haluaa nähdä. Yleensä ohjaaja saa itse päättää heittojen suunnan, kunhan noutoja on molempiin suuntiin ja riittävä määrä. Ohjaaja heittää noutoesineitä koiralle rannan suuntaisesti kumpaankin suuntaan ja koiran tulee noutaa nämä ilman erillistä noutokäskyä. Tolling-työskentelyssä ei arvostella nouto-otetta tai palautuksia. Tärkeintä on, että koira on iloinen ja leikkisä, riittävän vauhdikas ja innokas, mutta vauhti ei ole ratkaisevaa. Leikkisä hyppely on eduksi ja näyttävyyttä lisäävät iloinen häntä ja olemus. Koiran tulee suhtautua veteen välinpitämättömästi tolling-työskentelyn aikana. Tolling-työskentelyn tarkoituksena on, että koira näyttäytyy avovedessä lepääville linnuille mahdollisimman hyvin. Ei haittaa, jos koira hetkeksi pysähtyy ja jatkaa taas työtään. Kuitenkin, jos koira keskeyttää tolling-työskentelyn ja menee luvatta uimaan, on tämä virhe. Tolling-työskentelyyn sisältyy passiivisuus, joka mittaa koiran kykyä rauhoittua. Kun tuomarin sanelema tolling-noutojen määrä on suoritettu, pidetään tauko. Tauon pituus alokasluokassa on noin puoli minuuttia ja silloin koira ja ohjaaja ovat paikallaan tekemättä mitään. Ohjaaja istuu verkon takana ja koira istuu tai makaa ohjaajan edessä tai vieressä. Passiivisuuden jälkeen

ammutaan laukaus ja veteen tulee alokasluokassa ykkösmarkkeeraus. Markkeerauksen aikana koira on piilon ulkopuolella mutta ohjaaja piilossa. Koira tulee voida jättää joko verkon oikealle tai vasemmalle puolelle. Kaikissa näissä tilanteissa arvioidaan koiran itsehillintää, mahdollista ääntelyä sekä hallintaa ja yhteistyötä.

Oivalluksia tollerista

Viikonlopun aikana painotettiin hallinnan ja rauhoittumisen merkitystä erilaisissa harjoituksissa. Hiipimisessä harjoitettiin etenemistä riittävän hitaassa vauhdissa. Hiipimisen aikana voi myös pysähtyä ja tarkistaa, että koira on kuulolla. Näin kokeissakin voi tehdä, jos koiralla on taipumusta edistää.

Koiran rauhoittamiseksi kokeilimme Titiin esimerkin mukaisesti ulkoista palkkausta eli etäpalkkausta. Tämä sopii hyvin tollereille, jotka kiihtyvät herkästi. Seuraamisen laatua ja malttia voi parantaa pitämällä koiran näkyvillä maassa muutamiin metrien päässä esimerkiksi damia tai ruokakuppia. Alussa riittää muutama askel hyvää seuraamista, jonka jälkeen koira vapautetaan ja se saa noutaa damin tai syödä herkut kupista. Tollerille tyypillisesti oikein ajoitettu palkkaus vaatii ohjaajalta nopeutta reagoida, sillä tollerit turhautuu äärimmäisen nopeasti ja saattaa silloin alkaa tekemään jotain ihan muuta kuin olttiin toivottu. Jos koira äänтелеe tai pyrkii karkaamaan, se ei saa noutoa, eli avustaja ottaa damin tai ruokakupin pois.

Vähitellen, kun maltti kehittyy ja koira on oivaltanut tehtävän tarkoituksen, ja saadaan paljon onnistumisia, seuraamisen pituutta lisätään. Yleisesti ottaen suurin osa tollereista palkkautuu hyvin ruualla. Kuitenkin monille herkkujen napsiminen ohjaajan kädestä voikin olla pikemminkin häiriö ja jopa kiihdyttävää. Ulkoinen palkkaus voi siksi olla hyvä tapa palkita koira. On siis opittava lukemaan omaa koira ja havainnoimaan mitkä asiat sitä rauhoittavat ja mitkä kiihdyttävät. Nämäkin voivat muuttua koiran kehittyessä. Omasta mielestäni taito rauhoittaa koira lähtee siitä, että ohjaaja osaa ensin itse rauhoittua. Tollerit lukee ohjaajaansa todella taitavasti ja enemmän kuin monet muut koirat.

Ruotsin tolling-metsästyskokeissa käytetään toistaiseksi aina riistaa kaikissa luokissa. Käytettävät lintulajit ovat kaikki ne metsästettävät sorsa- ja hanhilajit, jotka ovat todellisuudessa houkuteltavissa. Monissa maissa kokeissa voidaan käyttää myös dameja.

Toisena päivänä tehtiin koirakoiden tason mukaan mm. markkeeraus- ja ohjaustehäviä. Lokakuinen sää oli onneksi niin lämmin, että päästiin tekemään myös vesityötä.

Jos ohjaajilla oli oman koiran kanssa haasteita, niihin pyrittiin Tittin avulla löytämään vinkkejä. Esimerkiksi koiran liika paineistuminen voi johtaa siihen, että se menee "lukkoon" ja lamaantuu. Tällainen on aika yleistä tollereille, jotka ovat äärimmäisen herkkiä lukemaan ohjaajan pieniäkin liikkeitä, ajatuksia ja mielentilaa. Herkkä koira voi paineistua liikaa tilanteissa, joissa sen itseluottamus ei vielä ole riittävän vahva, tai se ei ole aivan varma mitä siltä odotetaan. Tällaisten koirien kanssa voi ottaa montakin askelta taaksepäin ja palata aivan perustehtäviin, jotka ne jo osaavat hyvin ja näin itseluottamus vahvistuu. Vanhojen jo tuttuun asioiden kertaaminen ja tehtävien helpottaminen ovat joillekin koirille hyvä tapa nollata liika paineistuminen. Jopa koiran päästäminen paukunoutoon leikin varjolla voi avata näitä koiran mielen lukkoja. Helposti näkyvät markkeeraukset ja motivoidut ohjaustehtävät riittävän lähelle lisäävät vauhtia ja tehtävien mielek-

kyttä silloinkin, kun koiralla on ollut kokemus sille liian vaativasta tehtävästä ja koiran toimintakyky on "jumissa". Joskus tämän tunteen koirassa voi laukaista ohjaajan mielentila, jännittyneisyys tai turhautuminen.

Meillä on käsissämme äärimmäisen mielenkiintoinen punainen koira, joka toimii täysin omalla tavallaan mutta jota silti harmillisen usein verrataan muihin noutajarotuihin. Omien erikoisten ominaisuuksien vuoksi tollerit on rotuna liian helposti leimattu keskinkertaiseksi noutajaksi, koska se ajattelee omalla tavallaan ja on jalostettu hieman erilaisiin tehtäviin kuin muut noutajarodut. Oman kokemukseni mukaan tollerissa metsästyskoirana on valtavasti paljon vahvuuksia ja siitä saa äärimmäisen määrätietoisesta ja luotettavasta metsästyskoirasta, joka myös ajattelee itse ja ratkaisee erilaisia haasteita varsin määrätietoisesti kokemuksen karttuessa.

Seuraava valtakunnallinen tolling-metsästyskokeen koulutusviikonloppu on Satakunnan alueella 17.-18.5.2025, jolloin saamme kouluttajaksi Ruotsista tolling-metsästyskoetuomari Marie Kinder-Nils-

sonin. Tästä löydätte lisätietoja Novascotiannoutajat ry:n kotisivujen tolling-osion sekä tapahtumakalenterista.

Vuosi 2025 onkin Novascotiannoutajat ry:n 35-vuotisjuhlavuosi ja samalla myös rotumme 80-vuotisjuhlavuosi! Juhlavuoden kunniaksi on suunnitteilla myös ensimmäinen epävirallinen tolling-metsästyskoe syksyyn.

Yhdistyksen tollaustyöryhmä työskentelee aktiivisesti tolling-metsästyskokeen virallistamiseksi myös Suomessa. Ruotsin sääntöjen käännöstyö valmistui syyskuussa ja meillä on sääntöjen läpikäynti ja muokkaaminen Suomen edellytyksiä vastaaviksi. Haluan kiittää suuresta mielenkiinnosta tolling-metsästyskoetoimintaa kohtaan ja ilokseni kiinnostusta ja kannustusta on ollut myös noutajapiireissä yleisesti.

Lämmin kiitokseni kaikille Katteluksen koulutusviikonloppuun osallistuneille ja tapaamisiin uudelleen!

Heidi Savander